

باجوزهای جدید ایران به آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، بهانه‌های فنی از آنها گرفته شده است

آژانس در آزمون استقلال سیاسی

فرهیختگان: مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی صبح روز جمعه به وقت وین، تازه‌ترین گزارش خود درباره عملکرد هسته‌ای ایران را منتشر کرد و در اختیار ۳۵ عضو شورای حکام قرار داد. گزارشی که البته ساعتی پیش از انتشار و مانند ادوار قبل، با حاشیه مهمی همراه بود، اینکه متن گزارش قبل از رسیدن به دست اعضا و ارگان اطلاع‌رسانی رسمی آژانس، به دست رسانه‌های آمریکایی از جمله وال استریت‌ژورنال و رویترز رسید و آنها پیش از آنکه اعضای شورای حکام از محتوای گزارش مطلع شوند، بندهایی از آن را منتشر کردند. همین اتفاق هم بود که باعث شد برخی اعضا دوباره به انتقاد از آژانس و رفتار مدیر کل آن بپردازند و از درز اطلاعات گلیبه کنند. اولیانوف، نماینده روسیه در سازمان‌های بین‌المللی مستقر در وین و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از جمله کسانی بود که به این اتفاق واکنش تندی نشان داد و درز اطلاعات از آژانس را مایه شرمساری دانست. منتقدان این وضعیت آژانس معتقدند وقتی این اطلاعات به‌سادگی درز می‌کند و به دست رسانه‌ها می‌رسد، حتما اطلاعات سری و محرمانه کشورهای مختلف هم می‌تواند به‌سادگی به دست دستگاه‌های اطلاعاتی آمریکا و رژیم صهیونیستی برسد. در این خصوص البته این را هم باید اضافه کرد که یکی از درگیری‌های اخیر و قدیمی ایران با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی چه در ماجرای سوال‌های سال ۲۰۱۹ و چه درخصوص پرونده PMD که مربوط به ابتدای سال‌های دهه ۲۰۰۰ میلادی بود، این بوده که چرا اطلاعات جاسوسی و پردازش شده توسط دستگاه‌های اطلاعاتی آمریکا و رژیم صهیونیستی به‌جای روندهای قانونی و معمول، به‌عنوان مبنای قضاوت و اقدام آژانس قرار می‌گیرند و هیچ‌گاه هم تلاش نشده این فرآیند اصلاح شود. آنها می‌گویند اظهارات مدیرکل آژانس مبنی بر اینکه شخص مدیرکل و دبیرخانه این نهاد بین‌المللی مستقل و بی‌طرف عمل می‌کند، با این اتفاقات به‌سادگی نقض شده و از درجه اعتبار ساقط می‌شود.

محتوای گزارش

۱- ذخایر اورانیوم: در گزارش اخیر آژانس به میزان ذخایر و غلظت غنی‌سازی اشاره شده است. بر همین مبنا گفته شده که ایران ۲۱۰۵٫۴ کیلوگرم اورانیوم غنی شده که ۵۳۳٫۸ کیلوگرم بیشتر از گزارش ماه ژوئن بوده و ذخایرسازی کرده است. از این مقدار ۳٫۱۸۹ کیلوگرم آن نیز اورانیوم با غنای ۴/۵ درصد است. از منظر سیاسی این رقم ذخیره می‌تواند یک تهدید معتبر باشد هرچند ایران اخلاقاً و قانوناً تضمین کرده که بنایی برای دسترسی به سلاح هسته‌ای ندارد و

گفت‌وگو

عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس در گفت‌وگو با فرهیختگان:

پرونده ایران نباید به شورای امنیت برود

فداحسین مالکی، عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با فرهیختگان با اشاره به ابعاد حقوقی و سیاسی گزارش اخیر آژانس پیرامون فعالیت هسته‌ای کشورمان اظهار داشت: «درمورد سفر مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به جمهوری اسلامی قیلاً بحث این بود که شاید این سفر در راستای جبران شکست‌های پی‌درپی سیاسی آمریکا در صحنه‌های بین‌المللی و خصوصاً شکست اخیر آنها در ارتباط با مکانیسم ماشه بوده است.»

وی با بیان اینکه این سفر ارتباطی خاصی با این موضوعات نداشت، ادامه داد: «این سفر نشان داد که جایگاه واقعی جمهوری اسلامی در صحنه بین‌المللی بسیار ممتاز است.» مالکی با تأکید بر اینکه سفر گروسی به تهران حقایق جمهوری اسلامی در زمینه هسته‌ای را به اثبات رساند، یادآور شد: «ایران در زمینه جرم هیچ‌گونه کوتاهی نداشته و به تمام تعهدات خود به‌صورت جامع و کامل پایبند بوده است.»

عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس، آمریکا و اروپا را نقض‌کننده تعهدات برجام و دنیا‌ل‌روی سیاست یک‌پام و دو‌هوا» در این معاهده بین‌المللی دانست و گفت: «سفر رئیس آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به کشورمان را مثبت تلقی می‌کنیم.»

وی در عین حال گفت: «نکنه‌ای که وجود دارد این است که برخی معتقدند جمهوری اسلامی به تعهدات خود عمل نکرده که این حرف صرفاً یک بازی سیاسی است.»

مالکی افزود: «اگر برخلاف مواضع آژانس در ایران مطالب دیگری از سوی آنها عنوان شود مشخص است که آژانس استقلال خود را حفظ نکرده است.» این نماینده مجلس به اظهارات مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی مبنی بر اینکه آژانس تحت فشار قرار دارد پرداخت و تصریح کرد: «بنابراین ما انتظار داریم آژانس وجهت و استقلال قانونی خود را حفظ کند و مطالبی مطرح نشود که باعث کدورت جمهوری اسلامی شود؛ چراکه ایران تصمیم خود را گرفته و به مسیر خود ادامه خواهد داد.»

به گفته وی، اگر گزارشی برخلاف واقعیت نیز منتشر شود ایران از هدف اصلی خود در زمینه فعالیت هسته‌ای عقب‌نشینی نخواهد کرد.»

مالکی در پاسخ به این سوال که چقدر این گزارش باعث خواهد شد پرونده ایران به شورای امنیت فرستاده نشود، اظهار داشت: «اگر آژانس به‌صورت منطقی پیش‌برود و شورای امنیت نیز درست عمل کرده و استقلال خود را حفظ کند، پرونده ایران نباید به شورای امنیت برود.»

این مقام سیاسی همچنین تصریح کرد: «جمهوری اسلامی به همه تعهدات خود در زمینه برجام و فعالیت هسته‌ای عمل کرده و این آمریکایی‌ها بودند که این معاهده بین‌المللی را نقض کردند.»

وی با بیان اینکه حتی اروپایی‌ها نیز طرح‌ها و پیشنهادهای آمریکایی‌ها را برای تحریم ایران نپذیرفتند، خاطرنشان کرد: «عدم تمکین اروپا به زیاده‌خواهی‌های آمریکا به‌معنای این است که اقدام جمهوری اسلامی کاملاً درست بوده است.»

حسین آبنیکی، رئیس سابق مرکز توسعه سازمان انرژی اتمی در گفت‌وگو با فرهیختگان به بررسی ابعاد حقوقی و سیاسی گزارش اخیر آژانس پیرامون فعالیت هسته‌ای کشورمان پس از حضور گروسی در تهران پرداخت که مشروح این مصاحبه در ادامه آمده است.

باتوجه به گزارش اخیر آژانس و اعلام اینکه اجازه بازدید داده شد و در عین حال گفتند بیش از آنچه در برجام منسوب شده بود غنی‌سازی اورانیوم انجام شده است، تحلیل شما از این گزارش و نقاط قوت و ضعف عملکرد ایران و آژانس چیست؟

این گزارش مطابق جلسه‌ای بود که یکی دو هفته پیش در بازدید اخیر مدیرکل آژانس و مذاکراتی که انجام شد، صورت گرفت. همان‌طور که می‌دانیم، از ۱۵ دی ۹۸ اعلام کردیم باتوجه به عدم اجرای یک‌سری از تعهدات توسط طرف برجام ما هم برخی تعهدات را کاهش می‌دهیم. در این کاهش تعهدات تولید اورانیوم بالای ۳/۶۷ شده است و مقدار آن بیش از مقداری است که در برجام تعهد کردیم. آژانس این مساله را در این گزارش متذکر شده است که بیش از ۱۰ برابر از میزان قیدشده در برجام است و البته ما قیلاً هم اعلام کردیم محدودیت عملیاتی را در میزان غنی‌شده و توسعه ظرفیت و درصد غنی‌سازی را مراعات نخواهیم کرد و برنامه خود را بر اساس نیاز جلو می‌بریم.

چالش ایران و آژانس برای دسترسی به دو سایت برطرف شد چالشی که آژانس برای دسترسی به دو سایت داشته، با تفاهمی که انجام شد، برطرف شد و الان دسترسی به یک سایت انجام شده و دسترسی به سایت بعدی و نمونه‌برداری هم قرار است به‌زودی اتفاق بیفتد. من فکر می‌کنم روابط ما با آژانس قدری به سمت چالش می‌رفت و با توجه به فشاری که طرف آمریکا و رژیم صهیونیستی

به همین بخش مربوط باشد که در چند بند ذکر شده است. در ابتدا تأکید شده که ایران همچنان به اجرای پروتکل الحاقی و بازرسی‌های پادمانی پایبند است و سپس در بخش بعدی توضیح داده که براساس توافق هفته گذشته مدیرکل با رئیس سازمان انرژی اتمی ایران، آژانس توانست به یکی از دو مکان درخواست شده (محلی در اطراف شهر شهرضا در استان اصفهان) دسترسی یافته و نمونه‌برداری‌های لازم را نیز انجام دهد. این توضیح مهم‌ترین بخش گزارش یادشده است چراکه توضیح‌دهنده رفع چالش قبلی میان تهران و آژانس است و مرتفع‌کننده خطریه‌ای که در نشست قبلی شورای حکام طی یک قطعنامه علیه ایران صادر شد.

فرامتن گزارش آژانس چیست؟

چنانکه قبلاً گفته بودیم، آمریکا و رژیم صهیونیستی توانسته بودند در سال ۲۰۱۹ از نفوذ خود در آژانس استفاده کنند و تعدادی از اسناد ساختگی را مجهول‌الیهی را جهت بررسی در دستورکار آژانس بین‌المللی انرژی اتمی قرار دهند، همان اسنادی که بنیامین نتانیاهو در نمایشی دروغین از آنها رونمایی کرد و گفت این اسناد طی یک عملیات جاسوسی

رئیس سابق مرکز توسعه سازمان انرژی اتمی در گفت‌وگو با فرهیختگان:

انتظار قضاوت منصفانه از آژانس داریم

وارد می‌شد، بازدید اخیر و دیدار اخیر گروسی از تهران و مذاکراتی که انجام شد، این ارتباط را به سمت تعادل بیشتر برد و چالش‌ها را کاهش داد.

گزارش اخیر هم نشان می‌دهد این مشکلات از ناحیه آژانس کمتر شده است و امیدوارم آژانس تحت تأثیر فشار آمریکا و صهیونیست‌ها کمتر عمل کرده و استقلال و بی‌طرفی خود و رویکرد تخصصی و فنی‌اش را بیشتر تقویت کند.

اگر بخواهید به نقاط ضعف این گزارش و عملکرد ایران هم اشاره کنید، نکته‌ای وجود دارد؟

ما فرآیند و کار خود را همچنان دنبال می‌کنیم. البته اینکه به‌طور عمومی می‌توانستیم در برجام قوی‌تر عمل کنیم، بحثش جداس است، اما در حال حاضر در این شرایط ما همین چند گامی که جلو بردیم و بخشی از تعهدات و محدودیت‌های پذیرفته‌شده را کمتر کردیم، نکته مثبتی است.

آژانس باید شرایط ما را منصفانه قضاوت کند

باتوجه به اینکه نه طرف اروپایی و نه طرف آمریکایی تعهدات خاصی را نپذیرفتند و دنبال نمی‌کنند، این حق اساسی ماست که این فرآیند را به همین ترتیب جلو ببریم و عملاً خواست آژانس برای آنکه آن محدودیت‌ها را در میزان مواد غنی‌شده و سطح غنی‌سازی یا فعال‌سازی ماشین‌های برتر داشته باشیم، منطقی نیست و به هر حال کشور باید نیازهای خود را در حوزه هسته‌ای و فعالیت‌هایی که در حوزه هسته‌ای نیاز است برطرف کرده و با قوت و قدرت بیشتر از این دنبال کند و آژانس هم باید شرایط ما را منصفانه مورد قضاوت قرار دهد. اگر طرف آمریکایی مجاز است کامل زیر تعهد خود بزند و طرف اروپایی هم می‌تواند تمام تعهدات خود در برجام را اجرا نکند، بنابراین اگر ما هم همین مقدار تعهدات را محترم شمردیم، خیلی

اولین بند غروب برجام و رفع تحریم‌های تسلیحاتی ایران شود.

در چنین شرایطی شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی هم به پیشنهاد سه کشور اروپایی قطعنامه‌ای ضدایرانی را به تصویب رساند که در آن توضیح داده شده بود ایران مانع دسترسی بازرسان آژانس به محل‌های جدیدی در ایران شده است. در این شرایط پیش‌بینی می‌شد با فشارهای آمریکا و با تداوم چالش قبلی، در نشست ماه سپتامبر که طی روزهای آینده برگزار خواهد شد، پرونده ایران به شورای امنیت رفته و به‌عنوان ابزاری برای سوءاستفاده آمریکا علیه ایران و برجام استفاده شود.

در این خصوص آمریکایی‌ها هم با تمام توان در حال فضاسازی رسانه‌ای علیه ایران بودند، چنانکه رابرت اوربراین، مشاور امنیت‌ملی آمریکا، گفت ایران اکنون بیش از هر زمان دیگری به تولید سلاح هسته‌ای نزدیک است و دیگر مقامات این کشور به‌همراه سردمداران رژیم صهیونیستی هم در این ادعا می‌دمیدند.

نهایتاً اما هفته گذشته و پس از چند دور مذاکره و رفت و آمدهای مقامات آژانس به تهران، در سفری که رافائل گروسی داشت توافقی بین‌بینی میان ایران و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی صورت گرفت، بدین صورت که آژانس در قبال دریافت مجوز بازرسی تنها از ۲ محل جدید در ایران (یکی در اطراف شهر شهرضا و یکی در اطراف تهران) اولا استناد به اسناد ارائه‌شده از سوی رژیم صهیونیستی را کنار بگذارد و ثانیا تضمین کند که هیچ درخواست جدیدی پس از این بازرسی‌ها از ایران نخواهد داشت. این توافق طی بیانیه‌ای در پایان سفر هفته گذشته گروسی از جانب طرفین منتشر شد و حالا هم در گزارشی که آژانس منتشر کرد توضیح آن آمده و گفته شده است که ایران اجازه بازرسی و نمونه‌برداری از محل اول (شهرضا) را صادر و بازرسی انجام شده است.

با این توصیف باید گفت که بازهم همکاری ایران با آژانس در بالاترین سطوح اتفاق افتاده و درواقع مسیر زیاده‌خواهی و سیاسی شدن پرونده ایران در شورای حکام گرفته شده است، بدین معنا که صدور اجازه بازرسی (که البته نتایج نهایی نمونه‌برداری‌های آن حدود ۳ ماه آینده مشخص خواهد شد) الزاماً باید منقطع‌کننده حضور پرونده ایران در شورای حکام باشد و باید دوباره پرونده به دبیرخانه آژانس بازگردد. همچنین انتظار می‌رود و قاعدتاً باید که هرگونه امکان برای ارسال گزارش از شورای حکام به شورای امنیت سازمان ملل از بین رفته باشد و لذا ایالات متحده در واپسین روزهای تحریم تسلیحاتی ایران نتواند از آن به‌عنوان یک اهرم فشار استفاده کند.

رئیس سابق مرکز توسعه سازمان انرژی اتمی در گفت‌وگو با فرهیختگان:

انتظار قضاوت منصفانه از آژانس داریم

بیشتر از طرف اروپایی کار کردیم؛ چراکه اجرای تعهدات بین ما و طرف اروپایی در برجام متعادل نیست و ما خیلی بیشتر به تعهدات خود عمل می‌کنیم.

به‌هرحال از این جهت کشور مشکلی ندارد و فراتر از این هم می‌توانیم با توجه به نیازهایی که در صنعت هسته‌ای داریم، اقدام کنیم و جلو برویم.

آیا این گزارش باعث می‌شود پرونده ایران در نشست که قرار است همین ماه برگزار شود، به شورای امنیت فرستاده نشود؟

عملافکر می‌کنم آنچه آژانس روی آن فشار وارد می‌کرد و تحت تأثیر آمریکا و رژیم صهیونیستی بود، بخشی برای بازرسی‌ها بود که این ابزار از آنها گرفته شد و با تفاهمی که انجام شد دسترسی اتفاق افتاد و یکی از سایت‌های بازرسی شده و سایت بعدی نیز در برنامه است که به‌زودی بازرسی آن انجام شود.

قضاوت براساس ادعای سیستم‌های جاسوسی رژیم صهیونیستی و جبهه آژانس را تخریب می‌کند

بنابراین دیگر نباید بهانه‌ای از سوی آژانس وجود داشته باشد که بخواهد بیانیه بعدی خود را به‌نوعی مطرح کند که مناسب نباشد، مگر تحت فشار آمریکا و رژیم صهیونیستی اقدام کند که این برای وجهه آژانس بد است که شکل سیاسی به موضوع بدهد و مبتنی بر یک سری گزارش‌هایی که صرفاً مبتنی بر ادعای سیستم‌های جاسوسی رژیم صهیونیستی است، قضاوت و براساس آن بیانیه صادر کند.

آژانس باید در فرآیند حرفه‌ای، فنی و تخصصی کاملاً مستقل جلو برود و به‌نظر نمی‌آید فضایی که اکنون با آژانس داریم، چنین ابزار و فضای فراهم‌کنند، لذا آژانس باید در بیانیه‌ای که می‌دهد نظرش کاملاً مثبت باشد و چالش‌هایی که وجود داشته برطرف شده باشد.